

EKSEMPEL PÅ EN ANALYSE, PÆDAGOGISK PSYKOLOGI

Opgavens problemformulering: *Hvordan konstrueres køn diskursivt af det pædagogiske personale i en børnehave, og hvilke kønnede tilblivelsesmuligheder gives børnene?*

Opgavetekst	Kommentar
<p>For at kunne svare på problemformuleringen vil jeg i dette analyseafsnit undersøge: 1) hvordan køn konstrueres diskursivt af det pædagogiske personale i børnehaven, 2) hvilke kønnede tilblivelsesmuligheder børnene i børnehaven gives. I analysen inddrager jeg kun få af de observationer, som jeg gjorde i løbet af mit seks timer lange ophold i børnehaven. De observationer, som jeg inddrager, har jeg valgt med det formål at synliggøre den kønnede konstruktionsproces med særligt fokus på begreberne diskurs, positionering og kønskategori. I analysen indgår først en observation, hvor to børn accepterer den af pædagogerne tilbudte position, dernæst en observation, hvor et barn ikke accepterer den tilbudte position.</p>	<p>Analysens indledning: Den studerende indleder med kort at ekspliciterer sin analyses 1) formål, 2) genstande og redskaber 3) opbygning.</p>
<p>Ved første øjekast synes køn ikke at gøre den store forskel i børnehaven. Den dag jeg er på besøg, er der sangleg på <i>solstrålestuen</i>, og børnene sidder samlet i en rundkreds på gulvet – de synes ikke kønsmæssigt opdelt. Der synges og leges primært gamle sanglege. Der bliver f.eks. sunget, <i>Tornerose var et vakkert barn</i>, og en af pædagogerne siger "Anna, du kan være den fine prinsesse og Tobias, du kan spille den store, stærke kongesøn, som redder hende".</p> <p>Sanglegen er altså langt fra kønsneutral. Pigen positioneres som den smukke prinsesse, der behøver hjælp, og drengen som kongesønnen, der skal frelse hende, og således kan sanglegen ses som en <i>diskursiv praksis</i> (Davies 2000:88) med tydelige køns kategorier. Når pædagogerne vælger en lille pige som den smukke prinsesse, og en af de store drenge som den stærke kongesøn, etableres en <i>dikotomi</i> (Hedlin I: Kirk et al., 2010:16) mellem køns kategorierne, pigens som lille, fin og hjælpeløs, og drengen som stor, stærk og heltmodig. Ydermere konstruerer pædagogerne et kønnet fællesskab mellem drengen og prinsefiguren, og pigens og prinsessefiguren. Et fællesskab, der forbinder dem, selvom de befinder sig i den vestlige verden i det 21. århundrede og sanglegen i "eventyrverdenen". Børnene positioneres som henholdsvis prins og prinsesse på grund af deres <i>kropstegn</i>. Pædagogerne kunne f.eks. have valgt at bytte om på rollerne eller valgt to ens køn til rollerne, og dermed forvirre de eksisterende forståelser, men de diskursive kønsstereotyper synes så selvfølgelig, at alternativer bliver utænkelige. Tilmed spiller heteronormativiteten formentlig ind, idet pædagogerne øjensynligt ville finde det forkert at trække på en homoseksuel moddiskurs og positionere to ens køn forbilledligt som kærestepar. Den pædagogiske praksis er derfor med til at legitimere, reproducere og opretholde de stereotype køn. (...)</p>	<p>Analyse af den første observation. Analysen er en vekslen mellem på den ene side referat af observation samt citat og på den anden side en udlægning af observationen og citatet ved anvendelse af teoretiske begreber fra pædagogisk psykologi. Det er altså her at genstand og redskaber mødes.</p>

Opgavetekst	Kommentar
<p>I ovenstående eksempel positionerer pædagogerne børn, der accepterer den tilbudte subjektposition, men der findes også modstand mod <i>interaktive</i> positioneringer, hvilket fremgår af næste eksempel.</p>	<p>Metatekst som minder læseren om analysens opbygning</p>
<p>Der er fri leg på <i>solstrålestuen</i>, og børnene leger kønsopdelt i mindre grupper, undtagen Nora, Freja og Jacob der sammen leger med udklædningstøj. De tre børn er alle klædt ud som bjørne. Jacob begynder pludseligt at græde, og pædagogen kommer over og spørger: "<i>Hvad er der sket med bjørnefar,.. hvorfor er han ked af det?</i>" Jacob svarer: "<i>Jeg er ikke bjørnefar!</i>" Pædagogen siger: "<i>Hvad er der så sket med bjørneungen?</i>" Jacob svarer: "<i>Jeg er ikke bjørneungen,.. jeg vil ikke være bjørneungen!</i>" Efter lidt tid får Jacob forklaret, at pigerne bestemmer, at han kun må være bjørneunge, og det vil han ikke, hvortil pædagogen siger: "<i>Hvad vil du så være?</i>" Jacob svarer: "<i>Jeg vil være bjørnemor.</i>" Pædagogen udbrøder forbavset: "<i>Bjørnemor?</i>" Jacob svarer: "<i>Ja, jeg har en baby i maven og skal have en lillebror!</i>" Pædagogen siger: "<i>Nå.. ligesom din mor også har en baby i maven,.. det lyder da som en god ide.</i>" Børnene leger herefter videre.</p> <p>I dette eksempel positioneres Jacob først som bjørneunge af pigerne. En position han afviser og gør modstand mod ved at nægte og blive ked af det. Efterfølgende positionerer pædagogen Jacob: først som bjørnefar og dernæst som bjørneunge. Men disse positioner afviser Jacob, hvorefter pædagogen til sidst tilbyder Jacob at foretage en <i>refleksiv</i> positionering, hvilket han gør som bjørne<i>mor</i>. Denne position er ikke umiddelbart tilgængelig i pædagogens forståelse af køns-kategorien dreng og ses derfor ikke som en mulig handling, idet pædagogen formodentlig trækker på diskursive selvfølgeligheder og normer om, at kategorien dreng inviterer til <i>maskuline</i> positioner, som eksempelvis far, og ikke til <i>feminine</i> positioner, som i dette tilfælde bjørne<i>mor</i>. Jacob positionerer sig kønsatypisk, hvilket kræver mod (Fischer I: Kirk et al., 2010:55). Men eftersom han ikke bliver gjort opmærksom på, at han er på afveje i forhold til normer om legitim drengelig opførsel, hvilket ellers ofte sker (Ibid.), udvider han i situationen rammerne for <i>passende</i> drengelig opførsel. Hans atypiske positionering accepteres derfor uden at møde modstand. Pædagogen accepterer positioneringen, idet pædagogen antagelig ser en lighed i hans mors position som gravid og følgelig kan se Jacobs motiv til at gribe positionen, hvormed den bliver legitim og meningsfuld. Og pigerne accepterer positioneringen, enten fordi de på samme måde som pædagogen kan knytte an til denne, eller fordi de som tilhørende kategorien børn, der er dikotomisk kategorien voksen, er underlagt den voksnes magt i situationen. Pigerne gør i hvert fald hverken oprør mod positioneringen eller den voksnes legitimering af denne. (...)</p>	<p>Analyse af den anden observation. Analysen er en vekslen mellem på den ene side referat af observation samt citat og på den anden side en udlægning af observationen og citatet ved anvendelse af teoretiske begreber fra pædagogisk psykologi. Her mødes genstand og redskaber igen.</p>

Analysen af mine to observationer viser, at der hersker en kønsblindhed i den børnehave, som jeg har undersøgt. Den første observation er et eksempel på, hvordan pædagogerne diskursivt fremmer stereotype kønsroller. Den anden observation er et eksempel på, hvordan et barn, der positionerer sig kønsatypisk, virkelig skal kæmpe for at få lov til det. Pædagogerne er sandsynligvis slet ikke bevidste om, i hvor høj grad de fungerer rammesættende for børnenes kønnede tilblivelsesmuligheder, men ikke desto mindre kommer de til at begrænse børnene.

Fortolkning, delkonklusion: Den studerende sammenfatter resultaterne af de to delanalyser og relaterer dem til problemformuleringen.